

VERSLAG OVER DE WERKING VAN DE KONINKLIJKE OUDHEIDKUNDIGE KRING VAN HET LAND VAN WAAS TIJDENS HET JAAR 2017

1. Publicaties

1.1. Nieuwsbrief, webstek en sociale media van de K.O.K.W.

De (digitale) nieuwsbrief informeert de leden over de werkzaamheden en activiteiten van de Kring, aanwinsten van de bibliotheek en het documentatiecentrum, aankondigingen van tentoonstellingen en erfgoedactiviteiten, interessante publicaties en lezingen, activiteiten van het SteM, enz. Kristof Van Remoortere staat in voor de eindredactie en Sofie Buyse voor de opmaak. De vier nieuwsbrieven werden digitaal verspreid in de maanden februari, april, augustus en november. Nog ongeveer één vijfde van de leden blijft de nieuwsbrief ontvangen in gedrukte vorm. Alle nieuwsbrieven blijven raadpleegbaar via de website. Naast de nieuwsbrieven werden op regelmatige tijdstippen mailings verstuurd voor een snelle en gerichte communicatie met de leden.

Sedert eind 2009 is de webstek www.kokw.be een vast communicatiemiddel met de leden en andere geïnteresseerden in het Wase verleden. Het voorbije jaar steeg het aantal bezoekers van de website sterk. In 2017 werd de webstek bezocht door 8.808 bezoekers, waaronder 6.192 unieke bezoekers (t.o.v. 6.951 bezoekers, waaronder 4.773 unieke bezoekers in 2016). Webmaster Herbert Smitz zorgt voor het up-to-date houden van de website.

Sedert begin 2013 is de K.O.K.W. aanwezig op de sociale media met een eigen Facebook- en Twitterpagina. Deze pagina's worden beheerd door Herbert Smitz en Ronny De Mulder. Facebook wordt gebruikt om mededelingen te doen, maar ook om foto's van activiteiten te verspreiden. Momenteel heeft de Facebook-pagina ongeveer 350 'vind-ik-leuks'. Sommige mededelingen worden tot (uitzonderlijk) 1000 maal bekeken. Twitter wordt weinig gebruikt. Er verschijnen wel automatisch tweets als iets op Facebook is aangebracht.

1.2. *Annalen* van de K.O.K.W., deel 120 (383 p.)

Eindredactie: Alain Debbaut.

Redactieraad: Alain Debbaut, Nico Van Campenhout, Piet Van Bouchaute, Patty De Meester en Koen De Meester

De voorstelling van deel 120 van de *Annalen* vond plaats op zondag 15 oktober 2017 om 10.30u. in de Sint-Nicolaaskerk te Sint-Niklaas. Voorzitter Chris De Beer sprak de verwelkoming uit. De gelegenheidslezing werd gehouden door Piet Van Bouchaute, stadsarchivaris van Sint-Niklaas, en had als onderwerp *De stichting van de Sint-Nicolaasparochie (1217-1219): een cruciaal Waas tijdsmoment*. Daarna stelde eindredacteur Alain Debbaut de inhoud van de *Annalen* voor. Vlaams parlementslid Jos De Meyer verzorgde het slotwoord. De voorstelling werd afgesloten met een receptie, aangeboden door de K.O.K.W.. Een 100-tal aanwezigen woonde de voorstelling bij.

Voorstelling *Annalen* (deel 120) in de Sint-Nicolaaskerk te Sint-Niklaas (foto Koen Verstraeten).

1.3. USB-stick met digitale *Annalen* (1861-2008)

Enkele jaren geleden begon de dienst Kunsten en Cultuurspreiding van de provincie Oost-Vlaanderen met het inscannen van de heem- en geschiedkundige tijdschriften uit Oost-Vlaanderen. De K.O.K.W. sloot een overeenkomst af met de provincie Oost-Vlaanderen i.v.m. de digitalisering van de *Annalen*. De overeenkomst bepaalt dat de door de provincie gedigitaliseerde kopieën worden ontsloten in de provinciale bibliotheek en ter beschikking worden gesteld van de Kring, die deze digitale versies eventueel zelf verder kan ontsluiten.

De digitale *Annalen* van 1861 tot 2008 werden op een USB-stick te koop aangeboden aan de leden. Dit initiatief kende veel bijval bij de leden. In totaal werden 100 USB-sticks verkocht. De *Annalen* zijn vanaf nu digitaal raadpleegbaar in pdf-bestand en doorzoekbaar (via OCR-scanning) op onderwerp of trefwoord.

2. Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering vond plaats op 19 maart 2017 om 10u. op de zolder van Huis De Fortune te Elversele.

Penningmeester Frans De Bondt gaf een gedetailleerd verslag bij de jaarrekening 2016 en de begroting 2017. De rekening 2016 eindigde met een batig saldo van 16.853,09 euro. Bestuursleden Eddy Maes en Herbert Smits deden als commissarissen nazicht van de jaarrekening. De jaarrekening 2016 en de begroting 2017 werden goedgekeurd door de Algemene Vergadering.

Voorzitter Chris De Beer gaf daarna een overzicht van de geplande activiteiten in 2017. Vervolgens werd aan de hand van de projectie van een fotoverslag van de voorbije activiteiten teruggeblikt naar de werking van de Kring in 2016.

Aansluitend werd om 11u., in samenwerking met de heemkundige kring Braem en het gemeentebestuur van Temse, een lindeboom t.h.v. de Sint-Margrietkerk onthuld ter gelegenheid van de 500ste verjaardag van het begin van de reformatie en ter herdenking van de gebroeders Verdickt uit Elversele, 16de-eeuwse martelaren. Ruim 70 personen waren hierbij aanwezig.

3. Bestuurswerking

De Raad van Bestuur vergaderde elfmaal in 2017. De verslagen werden opgesteld door secretaris Kristof Van Remoortere.

Op de bestuursvergadering van 10 juni 2017 kondigde Herbert Smitz aan ontslag te zullen nemen als bestuurder en ondervoorzitter van de Kring bij de volgende Algemene Vergadering (voorjaar 2018). Hij zal wel de taken van commissaris, webmaster en reisleider blijven vervullen.

Het bestuur stemde op 5 augustus 2017 in met de toetreding van Rudi De Clercq, politiecommissaris in Lokeren, tot de Raad van Bestuur. Zijn formele toetreding werd geagendeerd op de Algemene Vergadering in het voorjaar 2018. Vanaf september nam hij de taak van bibliothecaris op zich.

De bestuursvergaderingen stonden vooral in het teken van de voorbereiding van de dubbeltentoonstelling in het kader van de herdenking van 800 jaar Sint-Niklaas (zie punt 6. Activiteiten in het kader van de herdenking van 800 jaar Sint-Niklaas) en de restauratiewerken en de toekomstige invulling van het Huis Janssens (zie punt 4. Restauratie Huis Janssens).

Onze reguliere werking werd in 2017 bemoeilijkt door de restauratiewerken aan het Huis Janssens. De leeszaal was het hele jaar in gebruik als tijdelijke opslagruimte van allerlei materiaal uit het Huis Janssens. De bibliotheek bleef hierdoor gesloten voor bezoekers en was enkel op afspraak te consulteren. Hoewel de werkruimte beperkt was, bleven de diverse werkgroepen verder werken:

- 1) werkgroep 'Digitalisering', onder leiding van Herbert Smitz.
- 2) werkgroep 'Bibliotheek', onder leiding van Rudi De Clercq (vanaf september).
- 3) medewerkersploeg op maandag, onder leiding van Eddy Maes en Sandra Vancauwenberghe.
- 4) redactieraad *Annalen*, onder leiding van Alain Debbaut.

Na het opruimen en leegmaken van het Huis Janssens werden het afgelopen jaar de volgende collecties geordend, ontsloten, geïnventariseerd en/of gedigitaliseerd:

- Frans Stas maakte een (handgeschreven) beschrijving van de collectie Afrikaanse kunst.
- De collectie i.v.m. de vrijmetselarij werd gefotografeerd met het oog op een verdere beschrijving van de stukken.
- Eddy Maes en Guy Van den Bergh werkten verder aan de opmaak van de inventaris van de collectie cartografie. De inventaris zal twee lijsten omvatten, nl. een lijst oude cartografie (vóór 1830) en een lijst moderne cartografie (na 1830).

- Erik Heyman en Paul Van de Putte startten met het nakijken van de inventaris van de oude bibliotheek.
- Robbe De Vriese werkte aan een inventaris van het archief van de familie de Schouthede de Tervarent.
- Jacques Van Gucht engageerde zich om vrijwilligerswerk te verrichten bij de Kring. Hij werd ingeschakeld voor opmaak en nazicht van de inventaris van de affiches.
- Marcel Van Buynder werkte aan een inventaris van de prenten in Excel.
- Rudi De Clercq werkte de inventaris van het archief Frans De Vos af.
- Daniël De Mesmaecker werkte in het kader van zijn ICT-opleiding aan een eindwerk rond het bibliotheek- en ledenbeheer van de Kring.
- Er werd een overeenkomst opgesteld tussen de stad en de K.O.K.W. inzake de overdracht van het beheer van de collectie 3D-objecten (uit het Huis Janssens) aan de Stedelijke Musea Sint-Niklaas.
- Rudi De Clercq startte als bibliothecaris vanaf september met het op orde stellen van de collectie tijdschriften in de leeszaal. Hij gaat stelselmatig na sinds wanneer het tijdschrift aanwezig is, welke nummers ontbreken, enz.

De bestuursleden van de K.O.K.W. leverden input in het kader van de opmaak van het beleidsplan voor de Stedelijke Musea voor de periode 2019-2023. Op 30 maart 2017 vond een gesprek plaats met museumconservator Ward Bohé en een delegatie van de K.O.K.W., als stakeholder van de Stedelijke Musea. Een nota met het standpunt i.v.m. het beleidsplan werd overgemaakt aan de cultuurverantwoordelijken van de stad. Onze voorstellen en ideeën werden positief geëvalueerd en grotendeels ingevolg in het uiteindelijke beleidsplan. Het SteM, het Mercatormuseum en het Huis Janssens worden prioriteit. De Salons krijgen een andere (niet-museale) invulling.

Er werd een dossier ingediend in het kader het transitierglement voor culturele projecten met een bovenlokale uitstraling. Dit dossier werd op 14 december 2017 goedgekeurd door minister van Cultuur Sven Gatz, zodat de Kring kan beschikken over een subsidie van 22.500 euro. Dit bedrag zal in 2018 grotendeels besteed worden aan de aanstelling van een beroepskracht. Het takenpakket van deze collectie- en erfgoedmedewerker omvat het opruimen, beschrijven en inventariseren van de 3D-voorwerpen, die zich nog op de 2de verdieping van de annex bevinden.

4. Restauratie Huis Janssens

Begin november 2016 vatten in opdracht van de stad Sint-Niklaas de werkzaamheden aan het Huis Janssens aan. De renovatiewerken werden toegewezen aan de aannemer PIT nv uit Kapellen. Het Architectenbureau Erfgoed & Visie werd ingeschakeld voor het ontwerp en de directe opvolging van de werken. Gedurende 2017 werd gestaag verder gewerkt aan de buitenrestauratie van dit historische pand uit 1878 van de hand van architect Pieter Van Kerckhove. De hedendaagse technieken worden geïntegreerd in het gebouw, maar steeds met respect voor het oorspronkelijke karakter van het herenhuis of het vroeg 20ste-eeuws museum. De werken liepen enkele maanden vertraging op, zodat ze pas in het voorjaar van 2018 beëindigd werden. Op 4 maart en 5 augustus 2017 werden de bestuursleden geïnformeerd over de voortgang van de werken door Tamara Van Hout, adviseur Monumentenzorg van het stadsbestuur. Namens de Kring werden de werken nauwgezet opgevolgd door Herbert Smitz.

Het Huis Janssens in de steigers (foto Herbert Smitz).

Oorspronkelijk was het de bedoeling om de galerij (kant Zamanstraat) te slopen tegen de zomer 2017, zodat de vrijgekomen gevels volgens de regels van de kunst en in samenhang met de buitenrestauratie hersteld konden worden. Uiteindelijk besliste het college van burgemeester en schepenen om de afbraak van de passerelle te koppelen aan het dossier van de binnenrestauratie van het Huis Janssens. Hierdoor kregen we meer tijd voor de ontruiming van het materiaal dat in deze galerij gestockeerd is. Er werden reeds afspraken gemaakt om deze dozen – van zodra nodig – over te brengen naar een bergruimte in de Onze-Lieve-Vrouw-Presentatie. De andere documenten en voorwerpen uit het Huis Janssens zijn momenteel ondergebracht in het depot van het SteM, een bergruimte in het Sint-Jozef-Klein-Seminarie en de leeszaal van de Kring.

Tegen eind 2018 zal de interieurrestauratie vermoedelijk reeds kunnen aanvatten, Die werken zullen (minstens) anderhalf jaar in beslag nemen, zodat het historische huis in 2020 weer in volle glorie te bewonderen zal zijn. Het Huis Janssens blijft na de restauratie dienst doen als maatschappelijke zetel van de K.O.K.W. Het gelijkvloers en de eerste verdieping zullen een museale bestemming krijgen met vaste en tijdelijke tentoonstellingsruimten. De tweede verdieping en zolderverdieping zullen grotendeels dienst doen als werk- en depotruimte voor de Kring. De Raad van Bestuur stelde een werknota op i.v.m. de toekomstige behoeften van de Kring en de functionele invulling van het Huis Janssens. Voorzitter Chris De Beer en bestuurslid Sandra Vancauwenberghe waren op 14 november 2017 aanwezig op een overleg met de burgemeester, de schepenen van Cultuur en de betrokken stadsambtenaren. Daar werd beslist dat een werkgroep, bestaande uit enkele stadsambtenaren en een delegatie van de K.O.K.W., zich verder zal buigen over de invulling van het Huis Janssens.

Wij hebben het volste vertrouwen dat het stadsbestuur de merites van de K.O.K.W., de inzet en kennis van de vrijwilligers en de verzamelijver voor het behoud van onze Wase roots zal

blijven erkennen en waarderen, zodat de Kring en het Huis Janssens ook de komende decennia een baken voor het erfgoedbeleid van de stad en de Wase regio zullen vormen.

5. Aanwinsten cartografie, bijzondere collecties en documentatiecentrum

Ook het voorbije jaar groeiden de bibliotheek, het archief en de bijzondere collecties van de K.O.K.W. verder aan dankzij ruil, schenking en aankoop. Wij danken uitdrukkelijk iedereen die schenkingen deed aan de Kring. Ook in de toekomst zullen wij graag uw schenkingen aanvaarden.

5.1. Dr. Jan Van Raemdonckfonds

Alle Wase gemeenten, met uitzondering van Kruibeke en Moerbeke, deden in 2017 opnieuw een financiële inbreng van 1 eurocent per inwoner in het dr. Jan Van Raemdonckfonds. Met deze inkomsten koopt het fonds archivalia, oude waardevolle boeken, documenten of kaarten met betrekking tot het Waasland aan. Er werd in 2017 voor zo'n 3.000 euro kaartmateriaal aangekocht. Eind 2017 bedroeg het saldo van het dr. Jan Van Raemdonckfonds 2.532,88 euro. Via de nieuwsbrief worden de leden geïnformeerd over de nieuwe aanwinsten. Jaarlijks wordt hierover ook aan de deelnemende gemeenten gerapporteerd. De K.O.K.W. dankt de gemeentebesturen voor hun engagement en hoopt ook de volgende jaren te kunnen rekenen op hun financiële steun.

5.2. Aanwinsten cartografie en bijzondere collecties

De cartografische collectie groeide in 2017 aan met o.a. de volgende aanwinsten:

- In 2014 kochten we "Artesia Comitatus" van Blaeu (1634) en "Artois" van Lodovico Guicciardini (1648). Voortbouwend op beide aanwinsten kochten we van Johannes Surhonus/Abraham Ortelius-"Atrebatum Regionis Vera Descriptio". De eerste Orteliuskaart van Artois naar een manuscript uit 1554 van Jacques de Surhon-kaart werd voor de eerste keer in 1579 gepubliceerd.
- We konden de hand leggen op de Artesia Descriptio van G. Mercator/H. Hondius, uitgegeven in 1632 door Jan Evertsz. Cloppenburgh, in "Gerardi Mercatoris Atlas sive Cosmographicae Meditationes de Fabrica mundi et fabricati figura" en de Artesia Comitatus, uitgegeven te Amsterdam in 1633, door Henricus Hondius in "L'Appendice de L'Atlas de Gerard Mercator et Ludocus Hondius: contenant diverses nouvelles tables et descriptions tres ample...", oorspronkelijk vervaardigd door Gerard Mercator in 1585.
- Als voorbeelden van zeekaarten kochten we:
 - o Myanmar; Martaban door Jean-Baptiste d'apres de Manneville.
 - o Carte Particulière des Costes de Flandres, de Picardie et de Normandie depuis Nieuport jusqu'a Dieppe. Avec les costes d'Angleterre aux environs du Pas de Calais faite par ordre exprez du Roy de France, 1693.
- De Marchionatus Sacri Imperi door Jacob Aertsz Colom van 1660 kreeg een broertje bij, de Marchionatus Sacri Imperi van Daniel de la Feuille, 1702.
- "Pars Flandriae occiden continens Ambact..." van Frederick de Wit.
- Kadastrale kaarten van Belsele: Set van 10 kaarten (c 70 x 100 cm) met iets aquarel bijgekleurd. Uitgegeven door P. Gerard (inspecteur van het Kadaster) ca. 1860 en voorzien van zijn handtekening. Sommige kaarten ingescheurd in middenplooien en andere kleine gebreken.

- Atlas Van der Maelen: Atlas de l'Europe, 100 feuilles, echelle 1/600000, projection modifiée de Flamsteed, d'après les meilleur matériaux.
- Ook dank aan Erik Heyman voor de geschonken oude atlassen, en aan Jozef Daelman voor de mooie polderkaartjes en de mooie Popp-kaart van Zelzate.
- Freddy De Nil zocht een onderkomen voor drie maquettes van zeilboten. Als partner van het Mercatormuseum hebben wij deze in ontvangst genomen en zullen we deze ter beschikking stellen wanneer nodig.

Andere vermeldenswaardige aanwinsten:

- Vollen aflaet te verdienen in de parochiale kerke van Waesmunster, lande van Waes, op den vierden december, feestdag van H. Maegd en martelaeresse Barbara (18de eeuw).
- Via Luc Peleman, secretaris van heemkundige kring Braem, werd een verkiezingspamflet van August Beck (1921) geschonken aan de Kring.
- Mevr. Simone Bals (Abingdonstraat) schonk 11 oorlogsmedailles, toebehorend aan Cyriel Smet (°1893-1970) uit Sinaai, aan de Kring.
- Een steen van de stichting van de brouwerij van de Burgervrienden (1898).

5.3. Schenking en restauratie pomp oude vismijn Sint-Niklaas

De oude pomp (°1777) van de vroegere Vismijn op de Grote Markt werd teruggevonden in Moerzeke. Via een tip van Pierre D'Hollander-Suzy Lammens werd de K.O.K.W. hiervan eind 2015 op de hoogte gebracht. De nieuwe eigenaars Frederik Peelman-Lies Moernaut waren bereid om de pomp te schenken aan de Kring. Luc Heirbaut, instructeur conservatie en restauratie beelden en monumenten bij sociaal economiebedrijf Levanto, stond samen met twee deelnemers (Agnes Vansevenant en Abdel el Kholif) aan de opleiding "restauratie natuursteen/blauwe hardsteen" in voor de restauratie van de pomp.

Gerestaureerde pomp van de vroegere Vismijn (foto Ronny De Mulder).

Op zaterdag 1 april 2017 stelde de K.O.K.W., samen met de tipgevers, de schenkers en de restaurateurs, de teruggevonden en gerestaureerde pomp voor aan de pers. Ook burgemeester

Lieven Dehandschutter en schepen Annemie Charlier waren zeer opgetogen met de terugkeer van de pomp en beloofden uit te kijken naar een passende locatie. De restaureerde pomp was één van de pronkstukken op de tentoonstelling *Zijde gij ook van Sinnekloas?*.

6. Activiteiten in het kader van de herdenking van 800 jaar Sint-Niklaas

In 2017 werd 800 jaar Sint-Niklaas herdacht. Diverse instanties en verenigingen organiseerden een activiteit in het kader van deze jubileumviering.

Op initiatief van bestuurslid Sandra Vancauwenberghe werd eind 2015 een brede werkgroep opgericht, waarin naast de Kring ook het Stadsarchief (Piet Van Bouchaute, Patty De Meester), het SteM (Ward Bohé, Greet Polfliet), de Cultuur- (Rik Van Daele, Ronny De Mulder) en Communicatiedienst (Jan Smet) van het stadsbestuur participeerden. Na verscheidene overlegmomenten kreeg de uitwerking van de dubbeltentoonstelling over het Sint-Niklase verleden steeds meer vorm.

In het SteM liep 26 augustus tot en met 19 november 2017 de tentoonstelling *Zijde gij ook van Sinnekloas?*. Tientallen foto's, documenten en voorwerpen uit de collecties van de K.O.K.W., de Stedelijke Musea en het Stadsarchief vormden het fundament van het historisch overzicht. Zes thema's werden eruit gelicht: zorgen, leren, wonen, geloven of zingeven, werken en ontspannen. Deze thema's werden getoond vertrekkend vanuit beeldmateriaal en geaccentueerd met enkele voorwerpen. Mensen uit verschillende wijken met eigen Sinnekloase woorden, verhalen uit bedrijven, scholen en straten van vroeger en nu kwamen op een originele manier in beeld. In een aparte "cinemazaal" kregen oude films een prominente plek. De tentoonstelling *Zijde gij ook van Sinnekloas?* was een hoogtepunt van het jubileumjaar en werd door 10.452 bezoekers bezocht.

De tentoonstelling *Zijde gij ook van Sinnekloas* in het SteM trok meer dan 10.000 bezoekers (foto Koen Verstraeten).

Daarnaast was in de trouwzaal van het stadhuis vanaf 7 oktober tot en met 5 november 2017 de tentoonstelling *80 topstukken, 1217-2017* te bezichtigen. De tentoonstelling toonde acht eeuwen stadsgeschiedenis aan de hand van een uitgelezen selectie van handschriften, kaarten, gravures, schilderijen, tekeningen, objecten, drukwerken, foto's en films. 22 van de 80 topstukken kwamen uit de collectie van de K.O.K.W. Er was een beknopte catalogus bij de topstukken beschikbaar. Ook deze tentoonstelling, die ca. 7.200 bezoekers trok, was een groot succes.

Tentoonstelling *80 topstukken, 1217-2017* in de trouwzaal van het stadhuis (foto Koen Verstraeten).

Voor de praktische realisatie van de tentoonstellingen konden we rekenen op sponsoring van Waasland Shopping, NIKO en SVK. De Foyer en slagerij De Vos schonken drank en hapjes voor de openingsrecepties. Aan deze tentoonstellingen werden ook rondleidingen gekoppeld. De K.O.K.W. organiseerde op woensdag 27 september een rondleiding voor de leden aan de tentoonstelling *Zijde gij ook van Sinnekloas?* en op dinsdag 10 oktober 2017 aan de tentoonstelling *80 topstukken 1217-2017*. In beide gevallen leidde bestuurslid Sandra Vancauwenberghe de geïnteresseerde leden rond.

Naast de medewerking aan de vermelde tentoonstellingen leverde de K.O.K.W. in functie van de herdenking van 800 jaar Sint-Niklaas nog volgende inspanningen:

- De ledenreis naar Doornik op 20 mei 2017 had een link met 800 jaar Sint-Niklaas. In 1217 maakte onze regio immers deel uit van het bisdom Doornik en was het de toenmalige bisschop Gozewijn van Beaufort, die in dat jaar de opdracht gaf aan de pastoor van Waasmunster om twee nieuwe parochies (Sint-Niklaas en Sinaai) op te richten. Na het bezoek aan de kathedraal werden we ontvangen door bisschoppelijk vicaris Philippe Vermeersch, waar voorzitter Chris De Beer, burgemeester Lieven Dehandschutter en Christof Bouweraerts (namens de parochie) de historische band

met Doornik toelichtten. Bisschop van Doornik, Mr. Harpigny, was op het laatste moment verhinderd, maar stuurde na het bezoek nog een brief aan de burgemeester, de schepenen en het K.O.K.W.-bestuur om zich te verontschuldigen voor zijn afwezigheid en ons te bedanken voor de aangeboden kader met de tekst van de brief van toenmalige bisschop Gozewijn aan Johanna van Constantinopel, gravin van Vlaanderen, waarin hij haar vroeg om grond te schenken voor de oprichting van de nieuwe parochies van Sint-Niklaas en Sinaai. 's Namiddags werd – naargelang de keuze – een bezoek gebracht aan het TAMAT- museum (wandtapijten) of het Museum van Schone kunsten (ontwerp museum van Horta). De uitstap werd afgesloten met een rustpauze en drankje op de Mont St-Aubert met uitzicht op Doornik.

Ontvangst door bisschoppelijk vicaris Philippe Vermeersch in Doornik (foto Herbert Smits).

- Op donderdag 31 augustus om 19.30u. opende in het kader van 800 jaar parochie Sint-Niklaas de tentoonstelling *Door het oog van de lens. Onze kerken en kapellen in beeld* in de Sint-Nicolaaskerk. De K.O.K.W. leverde fotomateriaal aan voor deze tentoonstelling, dat ook gebruikt werd voor de opmaak van een verjaardagskalender. Bestuurslid Koen Verstraeten verzorgde de inleiding tijdens het openingsmoment.
- Middels de nazaten van Georges Lenart, vormgever Mieke Vanraes en het 800-jarig bestaan van de stad kreeg Sint-Niklaas ook een 'groene gids van de Sint-Niklaase taal'. De *Wordenlièst va Sinneklaoas* is een woordenlijst in het dialect van Sint-Niklaas. Met medewerking van de K.O.K.W. werd het boek verrijkt met een aantal foto's uit de oude doos.
- N.a.v. 800 jaar Sint-Niklaas hield professor Els De Paermentier (Universiteit Gent) op 12 september 2017 een lezing in het SteM met als titel *Johanna van Constantinopel en de oudste landskeure voor het Land van Waas (1241)*. In haar uiteenzetting blikte zij terug op het graafschap Vlaanderen tijdens de eerste helft van de 13de eeuw, een

periode waarin Sint-Niklaas een zelfstandige parochie werd en de graaf en gravin van Vlaanderen een landskeure (1241) toekenden aan het Land van Waas.

- In het kader van de herdenking van 800 jaar Sint-Niklaas organiseerde Heemkunde Vlaanderen op zaterdag 7 oktober 2017 in de Stadsschouwburg van Sint-Niklaas de Heemdag, met als thema *Klant is koning. Handel en marktwezen in het verleden*. De K.O.K.W. was samen met Heemkunde Vlaanderen, de stad Sint-Niklaas, de Erfgoedcel Waasland, Heemkunde Oost-Vlaanderen en de heemkringen van Sinaai, Nieuwkerken en Waasmunster één van de organiserende partners.
- Tijdens de voorstelling van deel 120 van de *Annalen* op zondag 15 oktober 2017 hield Piet Van Bouchaute, stadsarchivaris van Sint-Niklaas, een gelegenheidstoespraak over *De stichting van de Sint-Nicolaasparochie (1217-1219): een cruciaal Waas tijdsmoment*.

7. Medewerking aan tentoonstellingen en andere initiatieven

Op zondag 19 maart 2018 werd in samenwerking met heemkundige kring Braem en het gemeentebestuur van Temse een lindeboom t.h.v. de Sint-Margrietkerk te Elversele onthuld ter gelegenheid van de 500ste verjaardag van het begin van de reformatie en ter herdenking van de gebroeders Verdickt uit Elversele, 16de-eeuwse martelaren. Aansluitend volgde een receptie aangeboden door het gemeentebestuur in Huis De Fortune.

Onthulling lindeboom in Elversele (foto Herbert Smitz).

De Erfgoeddag op zondag 23 april 2017 stond in het teken van het thema 'Zorg'. De K.O.K.W. leverde volgende bijdrage:

- er werd materiaal (2 omhaalbussen + bordje "weldadigheid") in bruikleen gegeven voor een expo van de Bibliotheeca Wasiana in WZC De Spoele.

- diverse documenten en afbeeldingen werden in bruikleen gegeven aan de Stedelijke Academie van Sint-Niklaas voor een archieftentoonstelling rond de bloemenstoet, die liep van 18 april tot 28 mei 2017 in de annex van de Academie, Paul Snoekstraat 1.
- de fonograaf van de Kring en een lading Edison Vinylcilinders werden opgesteld in de Salons.
- vuil/verroest legermateriaal werd bezorgd aan het SteM, waar de restauratiearbeid werd gedemonstreerd.

De achtste lindeboom werd op zaterdag 6 mei 2017 ingehuldigd t.h.v. de kerkomgeving in Kemzeke (achterzijde kerk, Kerkwijk). Deze linde werd door de Kring geschonken aan de inwoners van Kemzeke ter gelegenheid van de 900ste verjaardag van Kemzeke. Daarna konden de aanwezigen de jaarlijkse meiboomviering van de volkskunstgroep Reintje Vos bijwonen.

Onthulling lindeboom in Kemzeke (foto Herbert Smits).

Op dinsdag 27 juni 2017 om 20u. stelden de K.O.K.W., de kerkfabriek van Sint-Nicolaas en het Oost-Vlaams Verbond van Kringen voor Geschiedenis de inventaris van de kerkarchieven van Sint-Niklaas voor in de Sint-Nicolaaskerk. Geert Van Bockstaele, samensteller van de inventaris, hield een lezing over *Het belang van goede inventarissen*. Deken Raf Vermeulen verzorgde het slotwoord. Er was een opkomst van een dertigtal leden.

De K.O.K.W., Heemkring Den Dissel en vzw Sinaai Leeft onthulden op zondag 10 september 2017 (Open Monumentendag) de 9de lindeboom t.h.v. het Tinelkerkhof (tussen kerk en pastorie) in Sinaai. Deze linde wordt geschonken aan de inwoners van Sinaai ter gelegenheid van de 800ste verjaardag van de stichting van de parochie Sinaai. Bij deze gelegenheid werd ook het Sinaaise Sint-Sebastiaanbeeld in langdurige bruikleen gegeven aan de Sint-Catharinaparochie.

Onthulling lindeboom in Sinaai (foto Herbert Smitz).

Erfpunt, Erfgoedcel Waasland, de gemeente Beveren en de K.O.K.W. organiseerden op zaterdag 25 november 2017 het colloquium *Le jardin de la Flandre? Aspecten van het Wase landschap* in het Erfgoedhuis Hof ter Welle, Anna Piersdreef 2 te Beveren. Op dit colloquium belichtten sprekers uit verschillende disciplines de geschiedenis, de evolutie en de vele bijzonderheden van het Wase landschap. Dit colloquium was zeer geslaagd zowel wat de opkomst (60-tal personen) als de inhoud van de lezingen betreft.

De Kring verleende zijn medewerking/deelname aan diverse projecten van andere erfgoedpartners:

- Tijdens de Open Monumentendag, die plaatsvond op zondag 10 september 2017, kon een geleid werfbezoek gebracht worden aan het Huis Janssens, dat in volle restauratie was.
- De Raad van Bestuur van Toerisme Waasland verkoos op dinsdag 3 oktober 2017 de laureaten voor de Orde & Gezel van de Wase Raap. Bestuurslid en stadsgids Sandra Vancauwenberghe kreeg de onderscheiding *Gezel van de Wase Raap*. De huldiging vond plaats op zaterdag 18 november in de Verlatzaal in Kasteel Cortewalle te Beveren.
- Op vraag van oudheidkundige kring De Vier Ambachten hield ondervoorzitter Herbert Smitz op dinsdag 14 november 2017 om 20u. een lezing, met als onderwerp *Speurtocht naar de oude Gentse Vaart*. De voordracht ging door in Ontmoetingscentrum De Lieve te Hulst.
- Op vrijdag 17 november 2017 om 20u. opende in de Bib Sint-Niklaas de tentoonstelling *Het Vrije Waasland. Geschiedenis van de stad en streek in beeld*. Die avond werd ook de eerste fase van de gedigitaliseerde versie van *Het Vrije Waasland* voorgesteld (jaargangen 1944 t/m 1970). Dit digitaliseringsproject werd opgestart door

Bibliotheca Wasiana en later gecoördineerd door de Erfgoedcel Waasland en tot realisatie gebracht in samenwerking met de K.O.K.W. en het Stadsarchief. De Kring gaf voor dit project de jaargangen 1944 tot en met 1959 van *Het Vrije Waasland* in bruikleen. De deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen verklaarde zich intussen principieel akkoord met een financiering van een tweede digitaliseringsfase van *Het Vrije Waasland*.

- Voorzitter Chris De Beer was op dinsdag 5 december 2017 aanwezig op de infosessie *Copyright geregeld? De Auteurswet en erfgoed*, die georganiseerd werd door de Erfgoedcel Waasland.

Volgend materiaal uit de collecties van de K.O.K.W. werd in bruikleen geven:

- De Kring gaf drie stempels van de gemeente Kemzeke en een vlag van fluweel ('Kemzeke fanfare Sint-Cecilia') in bruikleen aan heemkring d'Euzie uit Stekene voor de tentoonstelling *Van Kemeseca tot nu – 900 jaar Kemzeke*, die liep van 26 maart 2017 tot en met 25 februari 2018 in het oud stationsgebouw, Spoorwegwegel 1 te Stekene.
- Voor de tentoonstelling *Écritures en terre inconnue* in het Musée de la Tour abbatiale te Saint-Amand-les-Eaux werden diverse cartografische stukken in bruikleen gegeven. De tentoonstelling, die liep van vrijdag 5 mei tot en met zondag 17 september 2017, werd bezocht door 5.948 bezoekers. Collectiebeheerder Eddy Maes was aanwezig op de vernissage en ontving na afloop van de tentoonstelling een bedankingsbrief van burgemeester Alain Bocquet.
- Luchtvaartmaatschappij Easyjet publiceerde in juli en augustus 2017 de gravure uit de atlas Mercator-Hondius (1632) uit de collectie van de K.O.K.W. op alle boarding passes van reizigers van/naar Frankrijk, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. De atlas en het Mercatormuseum kregen een duidelijke vermelding in de advertentie.
- Bruikleen van lantaarnplaatje en toverlantaarn aan de tentoonstelling *Tegenwind. Armoede in België sinds 1800* in het Caermens klooster te Gent (organisatie provincie Oost-Vlaanderen en KADOC KU Leuven) van 1 september tot 26 november 2017.
- Voor de tentoonstelling *J'aurai 20 ans en 2030*, georganiseerd n.a.v. de 200ste verjaardag van de Universiteit van Luik in het station Luik-Guillemins, gaf de Kring de Orbis Imago (dubbelhartvormige wereldkaart van Mercator) in bruikleen. Deze tentoonstelling liep van 23 september 2017 tot en met 3 juni 2018.
- Een foto van 'Karte von Belgien', Duitse generale staf (1917), werd in hoge resolutie bezorgd aan Abdou Van Bogaert voor zijn artikel *Een klein dorp (Verrebroek) in de grote oorlog* in het tijdschrift *Het Land van Beveren* (voorzien eind 2018).
- Voor een tentoonstelling van de heemkring d'Euzie in het kader van de herdenking van WOI, te bezichtigen van 1 februari 2018 tot en met 1 februari 2019, leende de Kring enkele voorwerpen uit de WOI-collectie uit.
- In het kader van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog werkten de Stedelijke Musea een activiteit uit voor de projectweken van de Scholengemeenschap Basisonderwijs Sint-Nicolaas, waarbij in de tuin van de Salons van 9 oktober tot en met 3 november 2017 waarheidsgetrouwe loopgraven werden nagebouwd. In de Salons zelf was een minitentoonstelling, waar de oorlog werd geschetst op het niveau van jonge kinderen, te bezichtigen. Een 15-tal voorwerpen uit de WOI-collectie van de Kring werd in bruikleen gegeven voor deze tentoonstelling.
- Joke Nijs (geschiedkundige – medewerker bij Origin Architecture & Engineering) contacteerde de Kring in het kader van een herbestemmingsstudie betreffende het Fort Sint-Marie.

- Jan Schuurkes van de werkgroep 1830 uit Turnhout kwam het kaartmateriaal inkijken, waarin verslag wordt gegeven van de bepalingen van de grensonderhandelingen tussen België en Nederland na 1830.
- Bram Vannieuwenhuyze (Historical Cartography – University of Amsterdam) kwam langs voor een digitale scan van een kaart van de omgeving van de Brusselse Sint-Goedelekerk uit de collectie van de K.O.K.W. Via een kort artikel zal hij deze kaart onder de aandacht van de (Brusselse) historici brengen.
- Wout Vande Sompele vroeg in het kader van zijn doctoraatsonderzoek (Universiteit Antwerpen) rond vijf eeuwen bewoning en bebouwing in het polderdorp Doel een digitale versie van de popp-kaart van Doel om een zicht te krijgen op de samenstelling en ontwikkeling van het dorp (en tevens mogelijk bewoners aan gebouwen te kunnen verbinden).
- Dirk Saegeman vroeg in het kader van zijn familiegeschiedenis een digitale afbeelding van de kaart ‘Dépot de la Guerre, Saint-Nicolas’.
- Walter De Swaef vroeg een scan van twee foto’s uit het archief van Frans De Vos van keizer Wilhelm II, die in 1918 Lokeren bezocht. De foto zal éénmalig, niet-commercieel gebruikt worden als illustratie bij een wetenschappelijk artikel over Wilhelm II.

8. Ledenbestand en externe vertegenwoordigingen

8.1. Ledenbestand

Het ledenaantal steeg licht ten opzichte van vorig jaar (plus 5 leden). Eind 2017 telde de K.O.K.W. 363 binnenlandse en 10 buitenlandse betalende leden, wat neerkomt op 373 leden.

Daarnaast hebben we ruilovereenkomsten met 72 binnenlandse en 10 buitenlandse geschieden- en heemkundige kringen, musea, archieven en wetenschappelijke instellingen. Zelf is de Kring geabonneerd op 17 publicaties van verenigingen en instellingen.

8.2. Externe vertegenwoordigingen

De K.O.K.W. is één van de negen leden van de vzw Oost-Vlaams Verbond van de Kringen voor Geschiedenis. De Algemene Vergadering vond plaats in Aalst op 28 januari 2017. De Kring werd vertegenwoordigd door Chris De Beer en Herbert Smitz.

Voor de externe vertegenwoordigingen en werkgroepen vaardigt de Kring de volgende bestuursleden af:

- Cultuurraad Sint-Niklaas: Chris De Beer
- Straatnamencommissie Sint-Niklaas: Chris De Beer en Koen Verstraeten
- Museumcommissie Sint-Niklaas: Chris De Beer
- Museumcommissie Lokeren: Frans De Bondt
- Erfgoedcel Waasland: Chris De Beer
- Stuurgroep Erfgoedbank Waasland: Sandra Vancauwenberghe
- Bibliotheca Wasiana: Chris De Beer in Algemene Vergadering
- Verheyenstichting: Chris De Beer en Koen Verstraeten
- Pijp- en Tabakmuseum vzw: Chris De Beer in Algemene Vergadering
- Werkgroep tentoonstelling 800 jaar Sint-Niklaas: Sandra Vancauwenberghe.

9. Dank

Dank aan:

- de Vlaamse Overheid
- de Deputatie van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen
- de Erfgoedcel Waasland (Interwaas)
- de Wase gemeentebesturen, in het bijzonder het stadsbestuur van Sint-Niklaas, voor de financiële steun die zij verleenden.

Hartelijk dank aan het personeel van de Stedelijke Musea, het Stadsarchief en de dienst Communicatie voor de goede samenwerking in het kader van de tentoonstellingen n.a.v. 800 jaar Sint-Niklaas. Dank ook aan Waasland Shopping, NIKO, SVK, de Foyer, slagerij De Vos voor hun sponsoring n.a.v. de dubbeltentoonstelling rond 800 jaar Sint-Niklaas.

Een welgemeende dank aan alle bestuursleden en medewerkers, die zich met veel enthousiasme en professionalisme vele uren vrijwillig inzetten voor uiteenlopende taken in de K.O.K.W. Hun inzet en toewijding zijn onmisbaar en onbetaalbaar!

Frans De Bondt	Penningmeester
Kristof Van Remoortere	Secretaris
Herbert Smitz	Ondervoorzitter
Chris De Beer	Voorzitter